

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

เทศบาลเมืองมหาสารคาม
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑. ความหมายของการทุจริต ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต และการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๑
๒. เกณฑ์การประเมินโอกาสและผลกระทบความเสี่ยงการทุจริต	๒
๓. การวิเคราะห์ความเสี่ยงการทุจริตและมาตรการจัดการ	๕

๑. ความหมายของการทุจริต ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต และการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ความหมายของการทุจริต

“ทุจริตในภาครัฐ” หมายความว่า ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบในภาครัฐ

“ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหน้าที่ หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจใน ตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอัน เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

“ประพฤติมิชอบ” หมายความว่า การใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับการเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือ ทรัพย์สินของแผ่นดิน

ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต

๑. Pressure/Incentive คือ แรงกดดันหรือแรงจูงใจ ซึ่งอาจจะมาจากความยากจน ความจำเป็นต้อง ใช้เงิน การติดการพนัน การทำผลงานที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย หรืออาจเกิดจากความต้องการส่วนตัว อยากริเปลี่ยนแบบคนอื่น เช่น ใช้ของแบรนด์เนม ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น

๒. Opportunity คือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆ คุณภาพการควบคุมภายในของ องค์กร มีจุดอ่อน

๓. Rationalization คือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ หมายถึงจิตใจสำนึกของคนรู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี แต่เมื่อมีแรงกดดัน มีโอกาสที่จะทำทุจริต ก็จะหาเหตุผลสนับสนุนหลอกตัวเอง หลอกผู้อื่นว่าไม่ผิด

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริตคือ เพื่อให้องค์กรมีมาตรการ ระบบ หรือ แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการ ทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิด ความเสียหายขึ้น ก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยง มาใช้ในการ ประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการการควบคุมภายในที่ เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริต ให้แก่บุคลากรขององค์กร ถือเป็นการป้องกันการทุจริตในองค์กรที่สำคัญด้วยเช่นกัน

๒. เกณฑ์การประเมินโอกาสและผลกระทบความเสี่ยงการทุจริต

การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต เป็นการประเมินโอกาส (Likelihood) ที่จะเกิดขึ้นของเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุของความเสี่ยงการทุจริต และการประเมินผลกระทบ (Impact) ที่เกิดจากเหตุการณ์นั้นๆ โดยมีการประเมินทั้งเชิงปริมาณ หรือประเมินในเชิงคุณภาพ โดยขั้นตอนการประเมินนี้จะช่วยให้สามารถตัดสินใจให้ความสำคัญ (Prioritize) ได้ว่า ความเสี่ยงใดควรจัดการก่อนหรือหลัง

ตารางแสดงเกณฑ์การประเมินโอกาสความเสี่ยงการทุจริต

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย	
		เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
๕	สูงมาก	๕ ครั้ง/ปี	มีโอกาสในการเกิดเกือบทุกครั้ง/เกิดขึ้นเป็นประจำ
๔	สูง	๔ ครั้ง/ปี	มีโอกาสในการเกิดค่อนข้างสูงหรือค่อนข้างบ่อย
๓	ปานกลาง	๓ ครั้ง/ปี	มีโอกาสเกิดบางครั้ง
๒	น้อย	๒ ครั้ง/ปี	มีโอกาสเกิดแต่นานๆครั้ง
๑	น้อยมาก	๑ ครั้ง/ปี	มีโอกาสเกิดขึ้นยาก

ตารางแสดงเกณฑ์การประเมินผลกระทบความเสี่ยงการทุจริต

ผลกระทบด้านกลยุทธ์

ระดับ	ผลกระทบ	ความเสียหาย
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูงมาก
๔	สูง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูง
๓	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายบางอย่างขององค์กร
๒	น้อย	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเล็กน้อย
๑	น้อยมาก	แทบไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเลย

ผลกระทบด้านการดำเนินงาน

ระดับ	ผลกระทบ	ความเสียหาย
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อกระบวนการและการทำงานรุนแรงมาก
๔	สูง	มีผลกระทบต่อกระบวนการและการทำงานขั้นรุนแรง
๓	ปานกลาง	มีการชะงักอย่างมีนัยสำคัญต่อการทำงาน
๒	น้อย	มีผลกระทบเล็กน้อยต่อการทำงาน
๑	น้อยมาก	ไม่มีการชะงักของกระบวนการทำงาน

ผลกระทบด้านการเงิน

- กรณีความรุนแรงวัดเป็นตัวเงินได้

ระดับ	ผลกระทบ	ความเสียหาย
๕	สูงมาก	มากกว่า ๑๐๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป
๔	สูง	มากกว่า ๕๐,๐๐๑ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๓	ปานกลาง	มากกว่า ๑๐,๐๐๑ บาท แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๒	น้อย	มากกว่า ๕,๐๐๑ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๑	น้อยมาก	ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท

- กรณีความรุนแรงที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้

ระดับ	ผลกระทบ	ความเสียหาย
๕	สูงมาก	มีการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก
๔	สูง	มีการบาดเจ็บสาหัสถึงขั้นพักงาน สูญเสียทรัพย์สิน
๓	ปานกลาง	มีการบาดเจ็บถึงขั้นหยุดงาน
๒	น้อย	มีการสูญเสียทรัพย์สิน บาดเจ็บพอสมควร
๑	น้อยมาก	มีการสูญเสียทรัพย์สินเล็กน้อย ไม่มีการบาดเจ็บ

ผลกระทบด้านการปฏิบัติตามระเบียบ/กฎหมาย

ระดับ	ผลกระทบ	ความเสียหาย
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรสูงมาก
๔	สูง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรสูง
๓	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายบางอย่างขององค์กร
๒	น้อย	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเล็กน้อย
๑	น้อยมาก	แทบไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายเลย

วิเคราะห์ระดับความเสี่ยง

หมายถึง สถานะของความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินโอกาสและผลกระทบของแต่ละปัจจัยเสี่ยง มีค่าเชิงปริมาณโดยพิจารณาจากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) หรือ $D = L \times I$ กำหนดเกณฑ์ไว้ ๕ ระดับ ดังนี้

ระดับความเสี่ยง = โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ x ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ

(Likelihood)

(Impact)

ตารางแสดงระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ระดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๖ - ๒๕
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๑๐ - ๑๕
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๖ - ๙
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ	๑ - ๕

ตารางการแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (Quadrant)

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสี่ยง	การยอมรับความเสี่ยง	การแสดงสีสัญลักษณ์
ต่ำ (Low)	๑ - ๕ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง 'ไม่ต้องควบคุมความเสี่ยง	สีเขียว
ปานกลาง (Medium)	๖ - ๙ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มีมาตรการควบคุมความเสี่ยงที่ต้องไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่ยอมรับไม่ได้	สีเหลือง
เสี่ยงสูง (High)	๑๐ - ๑๕ คะแนน	'ไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ มีมาตรการลดความเสี่ยงเพื่อให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้	สีส้ม
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๖ - ๒๕ คะแนน	'ไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ทันที โดยมีมาตรการลดความเสี่ยงและประเมินซ้ำหรือถ่ายโอนความเสี่ยง หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงเหล่านั้น	สีแดง

๓. การวิเคราะห์ความเสี่ยงการทุจริตและมาตรการจัดการ

- เทศบาลเมืองมหาสารคาม แบ่งการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็น ๒ ด้าน คือ ด้านการทุจริตที่เกิดจากคน และด้านการทุจริตที่เกิด

จากกระบวนการและ/หรือกระบวนการ

แหล่งความเสี่ยง	เหตุการณ์ ความเสี่ยง	ระเบียบกฎหมาย/ มาตรการควบคุม ที่มีอยู่	ประเมินความเสี่ยงของมาตรการ ควบคุมที่มีอยู่จากผลวิเคราะห์ระดับ ความเสี่ยงที่คงเหลืออยู่			มาตรการและการ ดำเนินการในการบริหาร จัดการความเสี่ยงที่คงเหลือ เพิ่มเติม	ผู้รับผิดชอบ
			โอกาส (L)	ผลกระทบ (I)	ความ รุนแรง (L x I)		
๑. บุคลากร	การนำทรัพย์สิน ของหน่วยงานไป ใช้ส่วนตัว	- พ.ร.บ.การจัดตั้งจัดจ้าง และการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ระเบียบกระทรวง การคลังว่าด้วยการ จัดซื้อจัดจ้างและการ บริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐	3	4	12	- ประกาศเทศบาลเมือง มหาสารคาม ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๖ เรื่อง คู่มือ การใช้ทรัพย์สินของเทศบาล เมืองมหาสารคาม	- สำนัก ปลัดเทศบาล
๒. ระบบงาน และ/หรือ กระบวนการ	ระบบการ จัดการซื้อ ร้องเรียนการ ทุจริต ...	- ประกาศคณะกรรมการ พนักงานเทศบาลจังหวัด มหาสารคาม ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๙ ...	3	4	12	- ประกาศเทศบาลเมือง มหาสารคาม ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๖ เรื่อง คู่มือ การปฏิบัติงาน...	- สำนัก ปลัดเทศบาล - กองยุทธศาสตร์ และงบประมาณ

1 คน

แหล่งความเสี่ยง	เหตุการณ์ ความเสี่ยง	ระเบียบกฎหมาย/ มาตรการควบคุม ที่มีอยู่	ประเมินความเสี่ยงของมาตรการ ควบคุมที่มีอยู่จากผลวิเคราะห์ระดับ ความเสี่ยงที่คงเหลืออยู่	มาตรการและการ ดำเนินการในการบริหาร จัดการความเสี่ยงที่คงเหลือ เพิ่มเติม	ผู้รับผิดชอบ
	... อัจฉริยะขาด ประสิทธิภาพ ไม่ มีแนวปฏิบัติที่ ชัดเจนอย่าง เพียงพอ	... เรื่อง หลักเกณฑ์และ เงื่อนไขเกี่ยวกับวินัยและ การรักษาวินัย และการ ดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๙	โอกาส (L)	ผลกระทบ (I)	...กระบวนการจัดการเรื่อง ร้องเรียนการทุจริต/แจ้ง เบาะแสด้านการทุจริตและ ประพฤตินิยมชอบ
			ความเสี่ยงที่คงเหลืออยู่ ความรุนแรง (L x I)		